

INLICHTINGEN
SAMENVATTING

(ISAM)

3174

Sectie: L2

Nr. : L2/0964/F-74

's-Gravenhage, 12 maart 1974

INLICHTINGENSAMENVATTING

(ISAM 3/74)

	Aantal blz. :	Class.:
I - CURRENT INTELLIGENCE	17	[REDACTED]
II - THE MIDDLE EAST OCTOBER 1973 WAR	26	[REDACTED]
III - ONTWIKKELING, OPBOUW EN STATUS VAN DE RUSSISCHE BURGERLUCHTVAARTMAATSCHAPPIJ AEROFLOT NA 1960.	10	[REDACTED]
IV - HET ZUIDSLAVISCHЕ STAATSPRESIDENTSCHAP	6	ONGECLASS
V - EVALUATIESCHAAL VOOR INLICHTINGEN- ANALYSES	2	[REDACTED]

De ISAM is een nationaal inlichtingendocument, dat dienovereenkomstig dient te worden beveiligd.

De inhoud mag niet:

- a. ter inzage worden gegeven aan buitenlanders;
- b. met buitenlanders in discussie worden gebracht;
- c. worden gecopiëerd,

dan nadat daartoe vooraf toestemming is verleend door het Hoofd van de Luchtmacht Inlichtingendienst.

[REDACTED]

VERZENDLIJST
behorende bij
INLICHTINGENSAMENVATTING NR. 3/74

<u>AAN:</u>	<u>EX.NR.:</u>
Chef Staf (Luchtmacht) v/d Inspecteur Generaal der Krijgsmacht	1
Voorzitter van het Comité Verenigde Chefs van Staven	2
C- CTL	3
C- Vlb Soesterberg	4
C- Vlb Leeuwarden	5
C- Vlb Deelen	6
C- Vlb Volkel	7
C- Vlb Eindhoven	8
C- Vlb Twenthe	9
C- Vlb Gilze-Rijen	10
C- NS Den Helder	11
C- 1e GGW	12
C- 2e GGW	13
C- 3e GGW	14
C- 4e GGW	15
C- 5e GGW	16
C- GTMGW	17
C- CRC/SOC	18
C- MVV Groep	19
C- CLO	20 t/m 22
C- LIMOS	23
C- LETS/KKSL	24
Directeur Luchtmachtstafschool	25
C- 1 LK t.a.v. C- ASOC	26
Lumat [REDACTED]	27
Lumat [REDACTED]	28
Lumat [REDACTED]	29
MaLumat [REDACTED]	30
Lumat [REDACTED]	31
LaLumat [REDACTED]	32
LaLumat [REDACTED]	33
LuLumat [REDACTED]	34
LaLuMarat [REDACTED]	35
 <u>I.a.a.:</u>	
Voorzitter v/h Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland	36
Hoofd MARID	37
Hoofd LAMID	38
Hoofd IDB t.a.v. Lu-Liaison Officier	39
OOP/KLu	40
DMLu	41
HPMV d.t.v. VCS	42
NMR-Neth. SHAPE t.a.v. Maj. [REDACTED]	43
NAK-Neth. AFCENT t.a.v. Maj. [REDACTED]	44
NAK-2ATAF t.a.v. Lt-Kol. [REDACTED]	45
C- 1LVG	46

INTERN:

INTERN:

Plv. Secretaris-Generaal KLu
BDL - Plv.CLS - Sous-Chef
Hoofd Sectie L1, L4, L5 en L6 (ter circulatie)
Hoofd Sectie L3
Hoofd Sectie L2
L2-Bibliotheek
HL2B
Reserve

EX.NR.:

47 1)
48
49 1)
50 1)
51
52
53
54

-
- 1) ter info, daarna retour L2a.
2) ex.22 ter info, daarna retour L2a.

IV - HET ZUIDSLAVISCHЕ STAATSPRESIDENTSCHAP

1. Onder de nieuwe grondwet van Joegoslavië, de derde in de naoorlogse periode welke thans is bekrachtigd, zal het collectieve staatspresidentschap, een lichaam dat in het jaar 1971 werd geïnstalleerd, in plaats van door 23 vertegenwoordigers voortaan nog maar door een negental leden (die elk jaar rouleren) worden vervuld. Radio- en TV-verslaggevers in Moskou hebben op vrij ongebruikelijke wijze de nieuwe Zuidslavische grondwet, hoewel niet overvloedig, toch gunstig becommentarieerd en verwelkomd als "een stap voorwaarts op de weg van vestiging van socialistische beginselen in de Joegoslavische samenleving". Het besluit om in uitzendingen voor binnenlands gebruik positief commentaar te leveren op het Joegoslavische communisme vormt een zeldzame afwijking van de Sovjet-praktijk in deze. Immers gedurende een lange reeks van jaren is Moskou er afkerig van geweest om de Sovjet-burgers bloot te stellen aan een mogelijk besmettingsgevaar dat het uitzonderlijk onorthodoxe Joegoslavische communisme vertegenwoordigde. Aannemelijk is dat de recente verbetering in de betrekkingen tussen Moskou en Belgrado het voor Moskou aanvaardbaar of zelfs opportuun deed zijn dit gebaar te maken.

2. Het terugbrengen van de zetelbezetting in het collectieve staatspresidentschap van 23 op 9 leden was reeds in juni 1973 uit de ontwerptekst van de constitutie bekend geworden. Een van de veelvuldigst aan de orde zijnde vragen zowel in als buiten Zuidslavië betreft die naar de wijze waarop het land na het heengaan van maarschalk TITO bestuurd zal gaan worden. De 82-jarige JOSIP BROZ TITO is thans president van de Republiek, president van de communistenliga van Zuidslavië en opperbevelhebber van de strijdkrachten. Zijn persoonskultus is bovendien wijdverbreid. De voorgestelde amendementen op de thans nog van kracht zijnde partijstatuten de nadruk op strikte discipline van ieder partijlid en de eis dat lagere partijorganen zich stipt aan de besluiten van de hogere partijinstanties houden naar het beginsel van het zgn. "democratisch centralisme", zijn in alle geval een aanwijzing dat de leiders van

Joegoslavië

Joegoslavië eerst en vooral de leidende rol van de CP in alle sectoren van het openbare leven vooropstellen. Het betekent niet dat men op de vestiging van een vorm van direkte heerschappij van partijbestuurders op alle niveaus van het staatsbestuur aankoerst. Een dergelijke heerschappij van partijbureaucraten in het huidige kader van het "zelfbestuursocialisme" lijkt onwaarschijnlijk. Daarentegen moet de invloed van de partij op "indirekte" wijze flink versterkt worden uitgeoefend en tot gelding worden gebracht, oftewel ieder partijlid zal de voorgeschreven politieke lijn, welke in de top van het centrale partijapparaat te Belgrado (partijpresidium en executief comité) is uitgestippeld en overeengekomen, moeten volgen en zulks ongeacht welke functie door hem bekleed wordt. Tegen die achtergrond kan verwacht worden dat het staatspresidentschap voor de toekomst van het land na TITO's heengaan nog aanzienlijk in betekenis zal toenemen.

3. In september 1970 verraste TITO het land met de plotselinge aankondiging in ZAGREB dat de staatsleiding op collectieve voet zou worden geschoeid om stabiliteit en doelmatig bestuur ook na zijn heengaan van het politieke toneel te verzekeren. In juni 1971 werd zo het 23 leden tellende staatspresidentschap (met TITO als voorzitter) in Belgrado gekozen op basis van een amendement op de grondwet. In het nieuwe bestuurscollectief waren voor elk van de zes deelrepublieken drie leden vertegenwoordigd, alsmede twee leden voor de autonome provincies Vojvodina en Kosovo. Alle leden waren gekozen voor de duur van vijf jaar. Het drieëntwintigste lid van het staatspresidentschap, voor de duur van zijn leven als voorzitter van dit bestuurscollectief op te treden, was TITO zelf. Maar reeds in dec. 1971 en in okt. 1972 werden ten gevolge van destijds doorgevoerde zuiveringen verscheidene leden, onder wie MIKO TRIPALO, door andere vertegenwoordigers vervangen. Thans wordt door de nieuwe grondwet bepaald dat het presidentschap van Zuidslavië voortaan door één lid per deelrepubliek en autonome provincie zal worden bekleed. De voorzitter van de Communistenliga van Joegoslavië zal ex officio in het

collectieve

collectieve presidentschap zitting hebben. Er is nauwelijks twijfel mogelijk, of deze reductie in het aantal leden betekent tevens een wijziging in de rol van het presidentiële collectief. Aanvankelijk opgezet als een lichaam dat als voornaamste taak had Joegoslavië als eenheid te representeren en bemiddelend op te treden tussen de verschillende republieken en nationaliteiten ten einde zoveel mogelijk hun belangen te harmoniseren, zal het collectieve staatspresidentschap nu een ietwat andere rol gaan spelen en grondwettelijk en politiek een sterkere rol dan voorheen in de bedoeling heeft gelegen

4. De belangrijkste "maatregelen" (zuiveringen, processen) die in Zuidslavië op binnenlands politiek terrein werden en nog steeds worden genomen (al sedert de jaarwisseling van '71/72) zijn bedoeld een grotere centralisatie in alle sectoren van het openbare leven tot stand te brengen, waarbij de aandacht vooral uitgaat naar een versterking van het centrale staats- en partijapparaat in Belgrado ten detrimente van de staats- en partijapparaten der nationaliteiten. Een analyse van de taken waarin thans door het staatspresidentschap zal worden voorzien duidt er op, dat de invloed van de republieken en autonome provincies ook weer eerder zal af- d toenemen, voor zover de rol van het presidentiële collectief niet langer louter van bemiddelende aard zal blijven. Sinds 1971 was het Presidentschap van de Socialistische Federatieve Republiek Zuidslav zoals het lichaam officieel genoemd wordt, ook het hoogste orgaan v de leiding van de Joegoslavische strijdkrachten in vredes- en oorlo tijd. Een militair Comité, bestaande uit de minister van defensie e twee door het staatspresidentschap te benoemen leden, werd met de leiding van de strijdkrachten belast. Onder de nieuwe grondwet is dit Militair Comité verdwenen, wel wordt gesteld dat het staats- presidentschap aan de minister van defensie taken kan delegeren die de leiding en bevelvoering van de strijdkrachten betrekking hebben. De minister van defensie is voor deze taakuitoefening rechtstreeks verantwoordig verschuldigd aan het staatspresidentschap. In deze nieuwe opzet wordt de rol van de strijdkrachten en van de militaire leiders aanmerkelijk versterkt: sommige waarnemers zien in deze ontwikkeling een aanwijzing, dat na TITO's heengaan de minister van defensie, thans de Serviër NIKOLA LJUBICIC, weleens de machtigste man in het land zou kunnen worden. De importantie van deze wijziging, opheffing van het drie man sterke Militair Comité en het delegeren

van alle

van alle militaire macht aan de minister van defensie, wordt ook aan Joegoslavische zijde benadrukt, in die zin dat deze wijziging verklaard wordt uit de aard van de betrokken functie, de noodzaak alert en doelmatig in alle situaties te kunnen optreden en de persoonlijke verantwoordelijkheid van de minister van defensie tegenover het collectieve staatspresidentschap. Ook al bepaalt de grondwet dat het staatspresidentschap afvaardigingen kan sturen naar het ministerie van defensie en hoge commando's van de strijdkrachten om hun werk te controleren, de macht die het ministerie van defensie wordt toebedeeld is beduidend uitgebreid. Een en ander zou eerst na TITO's heengaan ten duidelijkste kunnen blijken, omdat vooralsnog maarschalk TITO's autoriteit en persoon het onmogelijk maken, ook voor de minister van defensie, zich volledig te profileren en een werkelijk vooraanstaande rol in militaire aangelegenheden te spelen.

5. Een zeker zo belangrijke innovatie is, dat de voorzitter van de CP (de Communistenliga van Zuidslavië) nu als negende lid van het staatspresidentschap deel gaat uitmaken. In de huidige situatie waarin TITO in zijn hoedanigheid van president van de Republiek zowel voorzitter van het staatspresidentschap en partijvoorzitter is, is het feit dat de partijleider in het staatspresidentschap zetelt natuurlijk niet verwonderlijk. Na TITO's dood zou in een systeem van collectief leiderschap de zaak anders komen te liggen. Het feit dat de partijleider tot het collectieve staatspresidentschap toetreedt heet (in de officiële lezing) "een van de realiteiten van ons systeem ook grondwettelijk tot uitdrukking te brengen, n.l. dat de Communistenbond van Zuidslavië, op basis van zijn leidende rol in de maatschappij een onontbeerlijke factor is voor de stabiliteit en hechte eenheid van onze socialistische zelfbestuursmaatschappij". Als leidende ideologische en politieke kracht zou de CP op die manier dan ook helpen de problemen en contradicties van de Zuidslavische samenleving tot een oplossing te brengen. Zo krijgt derhalve het "klasse-element", de verantwoordelijkheid van de partij voor de juiste functionering van het staatspresidentschap, alle nadruk. Dat houdt in dat de fraaie theorie van het Zesde Partijcongres (1952) die het afsterven van de staat leerde, maar ook het uiteindelijk afsterven van de partij onder het zelfbestuursocialisme nu wel definitief is verlaten en alsnog

een meer

een meer Leninistische partij-opvatting heeft gezegevierd. Het staatspresidentschap en via deze instantie de centrale partij, vertegenwoordigd door haar voorzitter, is met meer autoriteit en macht uitgerust dan voorheen het geval was: dat de zorg voor de "hechte eenheid" van Joegoslavië bepalend is geweest voor het nemen van deze maatregel, behoeft geen betoog.

6. Niet alleen op staatsbestuurlijk, ook op ideologisch terrein zijn de maatregelen van dien aard, dat de zorg om de "hechte eenheid" als de thans voornaamste zorg van de Zuidslavische leiding bij het voeren van het binnenlands beleid geïdentificeerd kan worden. Het openbare leven in Zuidslavië werd in de laatste periode beheerst door een, uiteraard met zuiveringen gepaard gaande intensieve ideologische indoctrinatie-campagne ter bestrijding van "liberalisme", maar ook neo-Stalinisme. Deze strijd is nog verhevig nu het Tiende Partijcongres (in mei 1974) voor de deur staat. De laatste ontwikkelingen geven aan dat de dogmatisch-ideologische pressie, zoals deze al enige tijd tot uitdrukking kwam in tal van zuiveringen in de wereld van de journalistiek en publicistiek en uitgeverwereld, nu ook op de kunstenaars- en schrijverswereld wordt uitgeoefend. Ook de aard van de Joegoslavische informatie over de uitwijzing van Solzjenitsin uit de SU past in het nogal grimmige beeld. Tegelijk met de zuivering van "liberale" of andere deviationistische elementen in de massamedia en ettelijke kulturele instellingen heeft de CP in het recente verleden op organisatorisch niveau, namelijk met de vestiging van zgn. "Marxistische centra", maatregelen getroffen om de ideologische campagne te leiden. Het program van de "Marxisitische centra" heeft vooral in universitaire kring verzet opgeroepen.

7. Het feit in aanmerking genomen dat de partijcongressen in de zes deelrepublieken al zijn uitgesteld, zou het geen verbazing wekken als ook het Tiende Partijcongres zal moeten worden verdaagd. Want behalve aan "hechte eenheid" in Joegoslavisch staatsverband, moet worden aangenomen dat het ook schort aan vooruitgang bij het herstel van de "ideologische eenheid" in de Communistenliga zelf, herstel waarop al in het jaar 1972 met alle klem werd aangedrongen door de secretaris van het Executief Comité van het Joegoslavische

Partijpresidium, Stane Dolanc. Dat de Communistenliga zo'n grote behoefte gevoelt om haar machtmonopolie nadrukkelijk centraal te stellen, komt niet in de laatste plaats voort uit de vrees dat anders de Joegoslavische eenheid te zeer op het spel komt te staan. Enerzijds keert de partij zich daarom tegen de crisissfeer, anderzijds roept zij deze door het nemen van drastische maatregelen ook zelf op om onder verwijzing naar de bedreiging van de Zuidslavische eenheid de eigen gelederen beter te kunnen sluiten. Zelfs de opvallend doktrinaire nadruk op het "klasse-karakter" van de strijd tegen nationalisme (nationalisme der nationaliteiten) en westers-liberale tendenzen is een persoonlijk Tito-accent, dat als een bindmiddel wordt gebruikt ter versterking van de Joegoslavische eenheid.

=====